

paald eenig! Een Mekeel gefopt! Een Mekeel moet terugbetalen!
 Als nu maar die Mekeel zijne duiten terugkrijgt! Ge vindt nu de
 ware Geschiede in het April nummer van the Philatelic Journal of
 America pag 125—132! Leest dat maar eens.

Ph. Dat zal ik zeker doen. 't Is bepaald interessant. Adieu, tot later.

Proeven eener Beschrijving van Stempels op Nederlandsche Brieven in Binnenlandsch Verkeer. *)

---

a. Op de Postkantoren.

In de Generale Instructie, de oudste Verzameling van Voorschriften, welke in 1810 aan de Postkantoren werd gegeven, vindt men:

art. 6. „De stempel wijst den naam van het kantoor aan; de stempel bevat bovendien het nummer van het Departement.”

art. 128. „Op de gefranqueerde brieven en pakketten moet behalve den gewonen stempel van het kantoor de stempel Port betaald (Port payé) gedrukt worden.”

en art. 144 „De stempel gerecommandeerd (*chargé*) moet gedrukt worden op de rechterzijde van het adres”. — . —

Nadat de indeeling van ons land in Departementen ophield, bleef het nummer van het Departement van den stempel weg; de kantoornaamstempel bleef evenwel nog lang op de brieven in gebruik; de stempel PORT BETAALD (PORT PAYÉ) werd later vervangen door den stempel
 FRANCO,

welke van 1861 tot 1869 voor het overstempelen van de frankeerzegels op de brieven gebruikt werd en na laatstgenoemd jaar alleen behouden bleef op de hulpkantoren, waar hij reeds was of zou worden ingevoerd en bij de behandeling der correspondentie door conducteurs der brievenmalen. — . —

Gerecommandeerd (*chargé*) werd opgevolgd door

AANGETEEKEND,

welke stempel op alle aangeteekende brieven werd afgedrukt en bij beschikking van 15 Januari 1868 werd aangewezen tot vernietiging van postzegels, strekkende tot kwijting van aanteekengeld op ongefrankeerde

---

* *) De geachte inzender van dit opstel wenscht dit als proeve beschouwd te zien, omdat hij slechts geven kan wat hij uit officieele bescheiden putte. Lettertypen, kleuren, enz. zijn toch moeilijk te omschrijven, onder de laatste zijn vele gebruikt die nooit werden aangegeven, terwijl de Redactie voorsnog geene galvano's bezit om den schrijver behulpzaam te zijn in het duidelijk voor oogen brengen van de afdrucken.

brieven. Toen bij de wet van 22 Juli 1870 vooruitbetaling zoowel van het port als van het recht van aangeteekende brieven verplichtend werd gesteld, verviel het gebruik van dezen stempel tot dat doel. De stempelafdruk „Aangeteekend” werd na 1 Juli 1882 op de aangeteekende brieven vervangen door eene kleine strook op rood papier, waarop de letter R en het nummer van inschrijving voorkomen. — . —

Van oude dagteekening is de stempel

REBUT,

die nog wordt afgedrukt op geweigerde en sommige andere brieven, welke aan het Hoofdbestuur worden opgezonden, terwijl een stempel DÉBOURSÉ werd opgevolgd door

AFGESCHREVEN (met kantoor naam). — . —

Bij beschikking van den Staatsraad, administrateur der Posterijen en verdere middelen van vervoer, d.d. 26 Januari 1829, no. 32, en naar aanleiding van Z. M. Kabinetsorder van 10 Januari, no. 91, werd op 's Rijks postkantoren het gebruik ingevoerd van eenen

DAGTEEKENINGSTEMPEL,

zoowel ten aanzien van de *aankomende* als van de *afgaande* brieven.

Deze stempels kwamen in gebruik naarmate zij gereed kwamen en op de kantoren werden ontvangen, en moesten in al die gevallen worden gebezigd, „waarin men gewoon was de brieven met den naam van het kantoor te stempelen”. Gefrankeerde brieven kregen daarenboven een afdruk van den stempel FRANCO.

Bij de oudste dagteekeningstempels behoorden 43 losse karakters voor de *dagen* en *maanden*. Van het jaartal was bij de invoering nog geen sprake; wanneer dit er aan werd toegevoegd, kan alleen door oude brieven worden uitgemaakt.

Bij genoemde beschikking werd het gebruik van *rooden* inkt verplichtend gesteld „omdat een roode afdruk de adressen minder onleesbaar maakt”, tot bij besch. van 24 December 1844 werd voorgeschreven dat op alle postkantoren zonder onderscheid geheel of gedeeltelijk *gefrankeerde* brieven ter plaatse van afzending met *blauwen* inkt moesten worden gestempeld „ten einde ze te beter bij de behandeling van de niet gefrankeerde brieven te kunnen onderscheiden.” De roode afdruk bleef nu alleen in gebruik op ongefrankeerde brieven.

Na de invoering der postzegels (1 Januari 1852) werd het gebruik van blauwen inkt op de gefrankeerde brieven weder afgeschaft, terwijl „met ingang van 15 December 1869, doch uiterlijk 1 Februari 1870” voor alle stempeling *zwarten* stempelinkt werd voorgeschreven. — . —

Eerst in eene aanschrijving van 2 October 1860 werd het voornemen geopenbaard om de dagteekeningstempels te doen voorzien van een middel *ter aanwijzing van de uren* of van het gedeelte van den dag wanneer de brieven daarmede worden gestempeld. Hiermede zou bij wijze van proef op de grootste kantoren begonnen worden. Eerst bij besch. van 22 September 1866 werd bepaald dat al deze stempels *dezelvendetijdsbepaling* zouden aanduiden, n.l. 12 m—8 m, 8 m—12 m, 12 m—4 a, 4 a—8 a en 8 a—12 m.

Intusschen waren alstoen nog niet alle postkantoren van een dagteekeningstempel met *uurkarakters* voorzien. Zij waren alleen verstrekt aan de kantoren „die daaraan geacht kunnen worden behoefte te hebben”, eerst in 1867 werd bepaald dat de vernieuwing der dagteekeningstempels volgens het nieuwe model zou worden uitgestrekt tot alle postkantoren, terwijl bij besch. d.d. 11 April 1877 de uurkarakters werden gewijzigd en de *vijf* bestaande werden vervangen door *achttien* karakters, omvattende

Van 6 u. m. tot 10 u. a. de tijdruimte van *een* uur,
 „ 10 u. a. „ middernacht de „ „ *twee* uren,
 „ middernacht tot 6 u. m. de „ „ *zes* uren.

Deze nieuwe uurkarakters werden weder niet op eenmaal overal in gebruik gesteld, doch naarmate zij in gereedheid kwamen en aan de kantoren werden toegezonden.

De dagteekeningstempels welke in den laatsten tijd vervaardigd werden onderscheiden zich van hunne voorgangers door een grooteren, sommige door een dubbelen omtrek. — . —

De dagteekeningstempel werd, zooals hiervoren is medegedeeld aange-
 wezen om den tijd van verzending en van aankomst der brieven op de kantoren aantewijzen; daarenboven werd hij in 1876 in gebruik gesteld tot vernietiging van frankeerzegels op drukwerken en van 5 Juni 1893 af tot het vernietigen van de zegels op de brieven, onder bepaling dat voorloopig nog een tweede afdruk van dezen stempel op de adressen der brieven moet geplaatst worden.

Op de briefkaarten werd hij sedert hare invoering afgedrukt, aanvankelijk ten kantore van afzending in den bovenhoek links en ten kantore van bestemming op de keerzijde; bij beschikking van 23 Januari 1871 werd voorgeschreven op laatstgenoemd kantoor den stempel mede op de adreszijde te plaatsen, terwijl sedert 15 Juli 1874 de stempel ten kantore van oorsprong behoort te worden gesteld op de voorzijde der briefkaarten zoodat de postzegelstempel ongeveer voor de helft bedekt wordt en ten kantore van aankomst in den bovensten linkerhoek. — . —

Te gelijk met de invoering van den dagteekeningstempel kwam een stempel:

NA POSTTIJD,

in gebruik om daarmede de brieven te stempelen die daags na het vertrek van de post ten kantore werden bezorgd en eerst den volgenden dag worden verzonden.

(Wordt vervolgd.)

aanst., voor den tijd van TWEE dagen! Op den 1 centesimo zal de buste van Suárez komen, ons reeds bekend door den blauwen 7 c. van 1881, op den 5 het standbeeld en op den 10 het geheele gedenkteeken? Moeten die op de zwarte lijst?

Zeeland, Nieuw-

Hare Majesteit Koningin Victoria ziet U hier gelijk zij prijkt op den ½ penny, zwart, die in het vorig nummer genoteerd is. Dat de teekening niet door fraaiheid uitmunt kunt U wel dadelijk zien aan de afbeelding.

Proeve eener Beschrijving van Stempels op Nederlandsche Brieven in Binnenlandsch Verkeer.

(Vervolg van bladz. 342.)

Het tijdstip waarop een tweede dagteekeningstempel in gebruik kwam, de zoogenaamde

FRANCO-DAGTEEKENINGSTEMPEL,

wordt in de officieele bescheiden niet nauwkeurig opgegeven. In Circ. no. 348 d d. 24 December 1844, waar stempeling met blauwen inkt wordt voorgeschreven, komt echter de volgende zinsnede voor: „de kantoren, die tot dusverre niet van eenen afzonderlijken franco-stempel volgens het nieuwe model zijn voorzien, zullen dezelve ten eerste aanvragen”, waaruit blijkt dat deze stempel toen nog niet algemeen in gebruik was.

Hij bevatte den kantoornaam, dag, maand en jaar en het onderschrift FRANCO, welk woord bij de oudere stempels in eene rechte lijn geplaatst was onder de koorde van een onvoltooiden cirkel, terwijl het later den volledige cirkelomtrek volgde.

Zijn gebruik wordt eerst besproken in eene Instructie van 24 November 1851 ter gelegenheid van de invoering van postzegels, waarin men leest „dat alleen de ongefrankeerde brieven op het kantoor van vertrek met den gewonen dagteekeningstempel op het adres worden gestempeld, terwijl de overstempeling der postzegels geschiedt met den gewonen franco-stempel, zoodanig met zwarten boekdrukkersinkt afgedrukt, dat de naam van het kantoor en de dagteekening duidelijk leesbaar zijn.” Daarbij werd voorgeschreven het woord FRANCO in den afdruk van den stempel met de pen doortehalen „op de brieven van een ontoereikend postzegel voorzien of waarvan de frankeering nietig is.”

Bij besch. van 12 April 1861 werd het gebruik van dezen stempel afgeschaft, zoowel voor het overstempelen der postzegels op brieven als voor het stempelen der naar het buitenland met geld gefrankeerde brieven, in zoover hij daarvoor gebezigd werd.

Hij bleef in gebruik — in het zwart afgedrukt — voor de gefrankeerde zendingen van gedrukte stukken, terwijl de zegels op de brieven met eenen stempel werden overgestempeld, die alleen het woord FRANCO inhield.

Bij met *geld* gefrankeerde brieven naar het Buitenland werd de stempel FRANCO (zwart) onder of nevens den dagteekeningstempel (rood) geplaatst.

Bij de invoering van postzegels tot frankeering van drukwerken — dus met ingang van 1 Januari 1869 — werd de franco dagteekeningstempel aangewezen om deze zegels te vernietigen en bleef hij hiervoor op alle kantoren in dienst, tot hij bij besch. d.d. 13 Januari 1876 buiten werking werd gesteld, zijn gebruik althans werd afgeschaft naar gelang de stempels door afslijting als anderszins niet meer zouden kunnen dienen.

De zegels op couranten en drukwerken werden alsnu onbruikbaar gemaakt met den gewonen dagteekeningstempel, in zwarten inkt afgedrukt. —

Den 1^{en} April 1869 kwam de onder den naam van
NUMMER- OF VERNIETIGINGSTEMPEL

bekende stempel in dienst. Deze werd aangewezen tot onbruikbaarmaking van alle postzegels op *brieven* en had in zeskanten vorm een nummer, omgeven door punten, hetwelk voor elk kantoor verschillend was. Bij de ingebruikstelling werden de kantoren in alphabetische volgorde voorzien: Alkmaar no. 1. . . . . Zwolle no. 125, terwijl 136, 137 en 138 aan de drie toen bestaande spoorwegpostkantoren werden verstrekt. Het kantoor Oisterwijk, dat op 1 Mei 1869 geopend werd, ontving evenwel het nummer 151; eerst op 1 April 1891 werd no. 139 aan Asten gegeven en de opengebleven ruimte werd op 1 Februari 1893 door no. 150 Valkenswaard geheel aangevuld. Op de hierachter gevoegde lijst bleef de kantoornaam achter no. 147 oningevuld. Uit de kantoorbescheiden blijkt niet door welk kantoor een stempel met dit nummer gebruikt is.

Hij mocht zijn 25 jarig jubilé niet beleven! Op den 15^{en} Juni 1893 werd deze stempel buiten dienst gesteld en thans worden ook de zegels op brieven door den dagteekeningstempel vernietigd. —

De stempels REEDS GEBRUIKT en ONTOEREIKEND kwamen in 1852 kort na de postzegels in gebruik en werden toen uitsluitend gezonden aan kantoren, „waar daartoe noodzakelijkheid bestaat” terwijl de stempel

BRIEVENBUS

aan enkele groote kantoren werd verstrekt waar de *schriftelijke* vermelding aan bezwaar onderhevig was. Hij werd 1 Januari 1869, bij de invoering van postzegels voor drukwerken in gebruik gesteld om de gedrukte stukken te kenmerken, welke in de uitsluitend voor brieven bestemde postbussen werden gevonden en is thans buiten gebruik geraakt, aangezien de Wet van 15 April 1891 het werpen van drukwerken in de *brievenbussen* niet langer strafbaar stelt. —

Volledigheidshalve wordt hier nog vermeld een nummerstempel met karakter A, B, C, enz. aanwijzende het nummer van iederen besteller en de volgorde der bestellingen.

Deze stempels werden in 1872 in gebruik gesteld en worden alleen aan de grootere postkantoren verstrekt.

b. Op de Hulpkantoren.

Toen naar aanleiding van de Wet van 12 April 1850 met ingang van 1 Augustus d. a. v. hulpkantoren werden gevestigd, ontvingen deze een stempel, die alleen den naam van het Hulpkantoor bevatte, en met zwarten inkt achter op de brieven afgedrukt, moest dienen om den oorsprong der brieven aantewijzen.

De postkantoren drukten op de adreszijde van deze brieven hunnen dagteekeningstempel af en zorgden op de hun voorgeschreven wijze voor de vernietiging der postzegels op de brieven van de hulpkantoren afkomstig. Alleen wanneer zij tussehen hulpkantoren rechtstreeks werden gewisseld, stempelden de brievegaarders de postzegels met hunnen naamstempel af, in zwarten inkt.

Bij besch. van 25 Januari 1865 werd den brievegaarders voorgeschreven in het vervolg hunnen naamstempel aftedrukken op de voorzijde der brieven, op den rechterbovenhoek van het adres; op de later ingevoerde briefkaarten moesten zij hem boven het woord BRIEFKAART plaatsen. Eerst in 1872 werd stempeling met den dagteekeningstempel ten postkantore van aankomst voorgeschreven op de achterzijde der brieven, enz. met bestemming naar de hulpkantoren. —

Krachtens besch. van 28 November 1879 verkregen ook de hulpkantoren, „naar mate zij in gereedheid zouden komen”, een dagteekeningstempel met vijf uurkarakters: 12—8 v, 8—12 v, 12—4 n, 4—8 n en 8—12 n.

Deze stempel werd aanvankelijk niet gebruikt voor de vernietiging van postzegels, welke taak aan de postkantoren bleef opgedragen; eerst bij besch. van 20 Februari 1884 werden de brievegaarders belast met de overstempeling der frankeerzegels op alle brieven en verdere stukken op het hulpkantoor ter post bezorgd. Alle hulpkantoren waren toen evenwel nog niet in het bezit van een dagteekeningstempel. Waar hij nog niet aanwezig was moesten de zegels door een afdruk van den naamstempel vernietigd worden.

Naar gelang de hulpkantoren in het bezit geraakten van een dagteekeningstempel, bleef die van het postkantoor, zoowel bij aankomst als vertrek, op de stukken van of voor die kantoren achterwege. (Slot volgt).

Engeland.

Besprekingen en opmerkingen over enkele der zegels 1840—1892.

A $\frac{1}{2}$, 1, $1\frac{1}{2}$, 2, $2\frac{1}{2}$, 3, 4, 5, 6, 8, 9 en 10 p.

B 1, 2, $2\frac{1}{2}$, 5, 10 sh. 1, £, 5 £.

(Vervolg van blz. 347.)

Nadruk verboden zonder machtiging van den schrijver.

Door een misverstand viel op pag. 345 eene aanvullende nota weg behoorende bij het geelbruine 6 pence zegel. Ze luidde als volgt:

„Deze twijfel is nu opgeheven daar S. J. F. Vol. I pag. 66, (Januari 1895,) meldt ongetwijfeld een echt stuk te hebben gezien.”

Ook in een Amsterdamsche (2) en in eene Utrechtsche (1) verzameling worden deze exemplaren gevonden.